

Karpervijver - zilverindustrie in Zeist

‘Rond 1870 dreef grootvader J.A.A. Gerritsen een juwelierswinkel in de Kalverstraat. En achter die juwelierszaak in die Amsterdamse straat had hij ook een kleine werkplaats met zilversmeden. Als er in de winkel niet zoveel te doen was dan liet hij die zilversmeden lepeltjes maken. Puur handwerk. Daar kwam allengs meer vraag naar. En toen kwam hij op het idee om daar een fabriekje voor op te zetten. Hij keek rond naar een stukje grond en dat vond hij aan het eind van de vorige eeuw aan de Karpervijver in Zeist.’

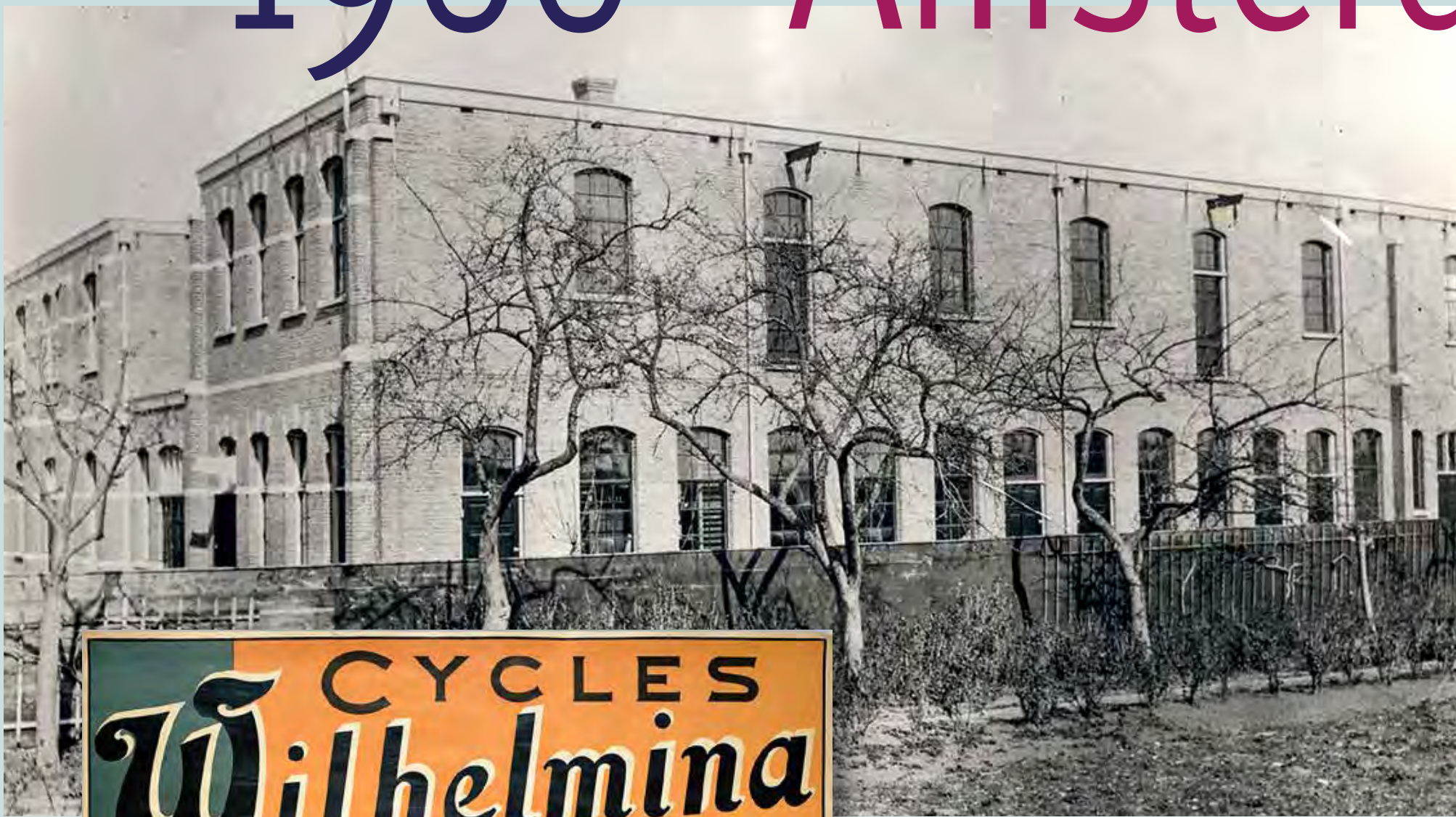
Kleinzoon Albertus (Bert) Gerritsen (1921-1999), directeur van Sola 1948-1983, aan een journalist.

Verplaatst.

Naar het „U. D.” verneemt, zijn de fabrieksgebouwen der voormalige constructiewerkplaatsen aan de Karpervijver te Zeist dezer dagen overgegaan aan de Ned. fabriek van goud- en zilverwerken van de firma J. A. A. Gerritsen te Amsterdam, ten einde tot goud- en zilverfabriek te worden ingericht, waarmede een 30-tal huisgezinnen van Amsterdam naar Zeist zullen verhuizen.

1900 - Amsterdam

‘De Karpervijver, dat merkwaardige deel van Zeist, met zijn talrijke bijzondere voetbrugjes over de mooie, breede gracht voor de huizen, wandelen we ten laatste door, voorbij zijn fabrieken waarop Zeist trotsch kan zijn: een fabriek van gouden en zilveren werken, in 1905 naar hier verplaatst in de voormalige, sinds gerestaureerde fabriek der Wilhelminarijwielen en de bekende fabriek van Kraepelien & Holm’s Eikelcacao enz. en komen dan op den Lageweg, waarna we door de bekende Nassaulaan ’t Rond, ons uitgangspunt weer bereiken.’

Kraal's nieuwe groote gids van Zeist uit 1909.

1904 - Zeist

Voormalige Wilhelmina fietsenfabriek

Karpervijver - expeditieweg en fabrieksstraat

‘De Karpervijver, de meest eigenaardige laan van Zeist, met zijn tal van houten bruggetjes voert voorbij de Koninklijke Nederlandsche fabriek van gouden en zilveren werken.’

J.W. Kraal, Zeist, 1906

1900

In 1903 wordt de onderneming omgezet in de N.V. Nederlandsche Fabriek van Gouden en Zilveren Werken v/h J.A.A. Gerritsen. De grondlegger J. A. A. Gerritsen neemt zitting in de raad van commissarissen; zijn zoon wordt benoemd tot directeur. Reeds het volgende jaar wordt het gehele bedrijf naar Zeist overgebracht. Vanaf dat ogenblik moet het handwerk van de zilversmidsgezel definitief plaatsmaken voor de snellere en geperfectioneerde arbeid van machinaal aangedreven werktuigen. Het bedrijf blijft zich in stijgende lijn ontwikkelen en weet zich in deze tak van industrie een eerste plaats te veroveren. In 1919 moet tot verdere uitbreiding en modernisering van de fabriek worden overgegaan. Bij deze gelegenheid wordt het bedrijf geheel geëlektrificeerd, waardoor een meer economische productie mogelijk wordt. Economisch Archief van Nederland en haar Koloniën, 1935

Gezicht op de Karpervijver (vanaf de Lageweg) met rijen loofbomen, bebouwing en de gracht uit het zuidwesten.

1925

Woonhuis J.A.A. Gerritsen

De fabriek

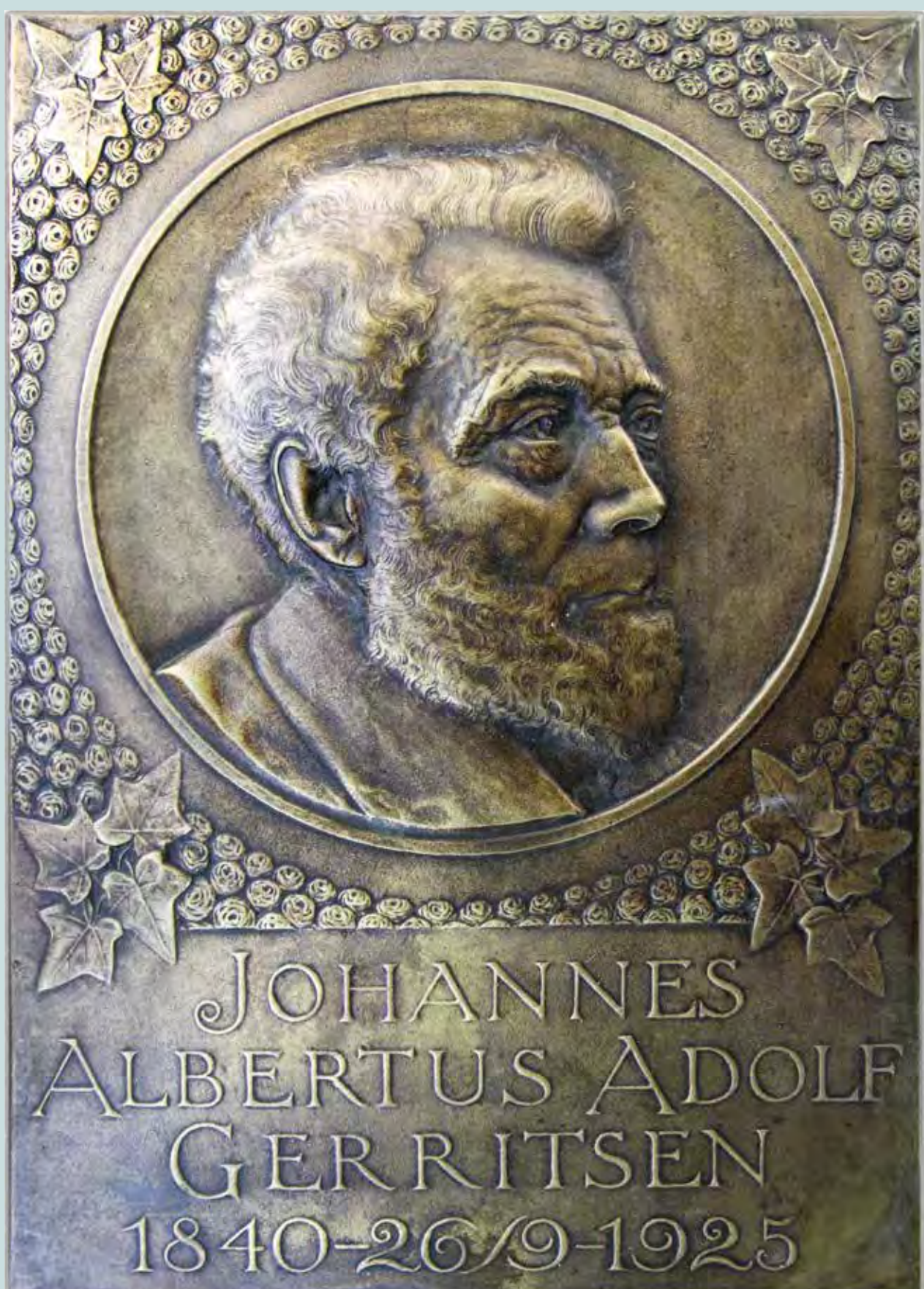
Zandpad en houten brug

Karpervijver

Gezicht op de Karpervijver (vanaf de Zinzendorflaan) met de gracht, uit het noordoosten.

Karpervijver - tijdlijn

1866

J.A.A. Gerritsen, een kleine winkel aan de Rosmarijnsteeg, Amsterdam, met bescheiden werkplaats.

Start met 4 man personeel.

1872

Uitbreiding van de winkel aan Rosmarijnsteeg.

Omzet wordt steeds groter door afzet aan klanten buiten Amsterdam.

1879

Een groter pand is noodzakelijk, verhuizing naar de N.Z. Voorburgwal 252. De winkel beschikt over een werkplaats en een reparatie-inrichting.

Met de groei van het bedrijf neemt het aantal personeelsleden toe.

1882

Verhuizing van de werkplaats naar de Spuistraat.

Handmatige vervaardiging van insignes, kransen, zilveren lepeltjes, etc.

De vervaardiging van de zilveren lepeltjes is 'primitief' in vergelijking tot de modernere productiemethoden. Het geluid van de kloppende hamer, afgezet tegen het voortdurend gedreun van de reusachtige frictie- en excenterpersen.

1885

Verhuizing van de werkplaats naar de Looiersgracht in Amsterdam.

De benaming 'fabriek' komt in de plaats van 'werkplaats'.

1903

De fabriek wordt omgezet in de N.V. Nederlandsche Fabriek van Gouden en Zilveren Werken v/h J.A.A. Gerritsen.

1904

Verhuizing van de fabriek naar de Karpervijver in Zeist. De fabriek komt in de voormalige fietsenfabriek 'Wilhelmina', de ervoor gelegen woning wordt de directiewoning.

De met de hand gedreven persen worden vervangen door machinaal aangedreven werktuigen.

1919

Eerste uitbreiding van de fabriek. Benoeming tot hofleverancier.

De aandrijving met een zuiggasinstallatie en -motor wordt vervangen door afzonderlijke electromotoren.

1920

In december verwoest een brand de rechtervleugel van het bedrijf. Gezamenlijke wederopbouw.

Start pensioenfonds.

1925

Toetreding directeur A.E. van Kempen.

Hierdoor volgt naast de fabricage van bestek de fabricage van servieswerk. Wijziging naam in N.V. Nederlandsche Fabriek van Gouden en Zilveren Werken Gerritsen en Van Kempen.

1926

Predicaat Koninklijk. Aankoop van drie nieuwe engrosmagazijnen in Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage.

Oprichting winkelmaatschappij voor exploitatie van detailmagazijnen in Ned. Indië. Winkels in Batavia en Soerabaia.

Vertegenwoordigers in West-Indië en Zwitserland.

1931

Afbraak van de directiewoning en uitbreiding van het fabrieksgebouw.

Hans Gerritsen, kleinzoon van de stichter, verricht de eerste steenlegging.

In 1932 is de uitbreiding klaar. Tegenwoordig is een deel van de uitbreiding nog zichtbaar. De 'oude' fabriek is afgebroken en de kantoren hebben een andere functie gekregen.

Werkplaats Looiersgracht, Amsterdam

Winkel Batavia

Karpervijver voorgevel

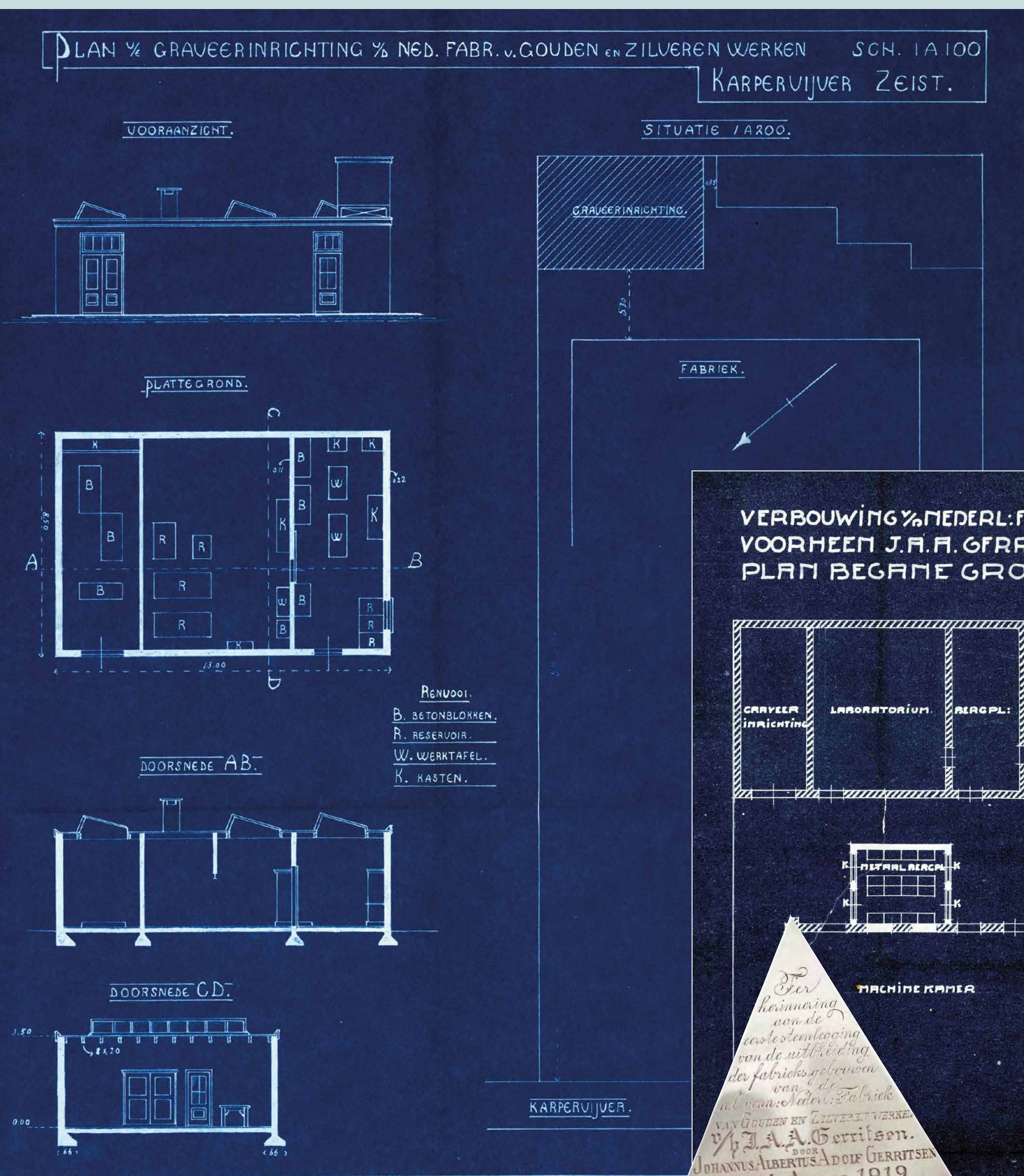
Karpervijver - de uitbreidingen

1913

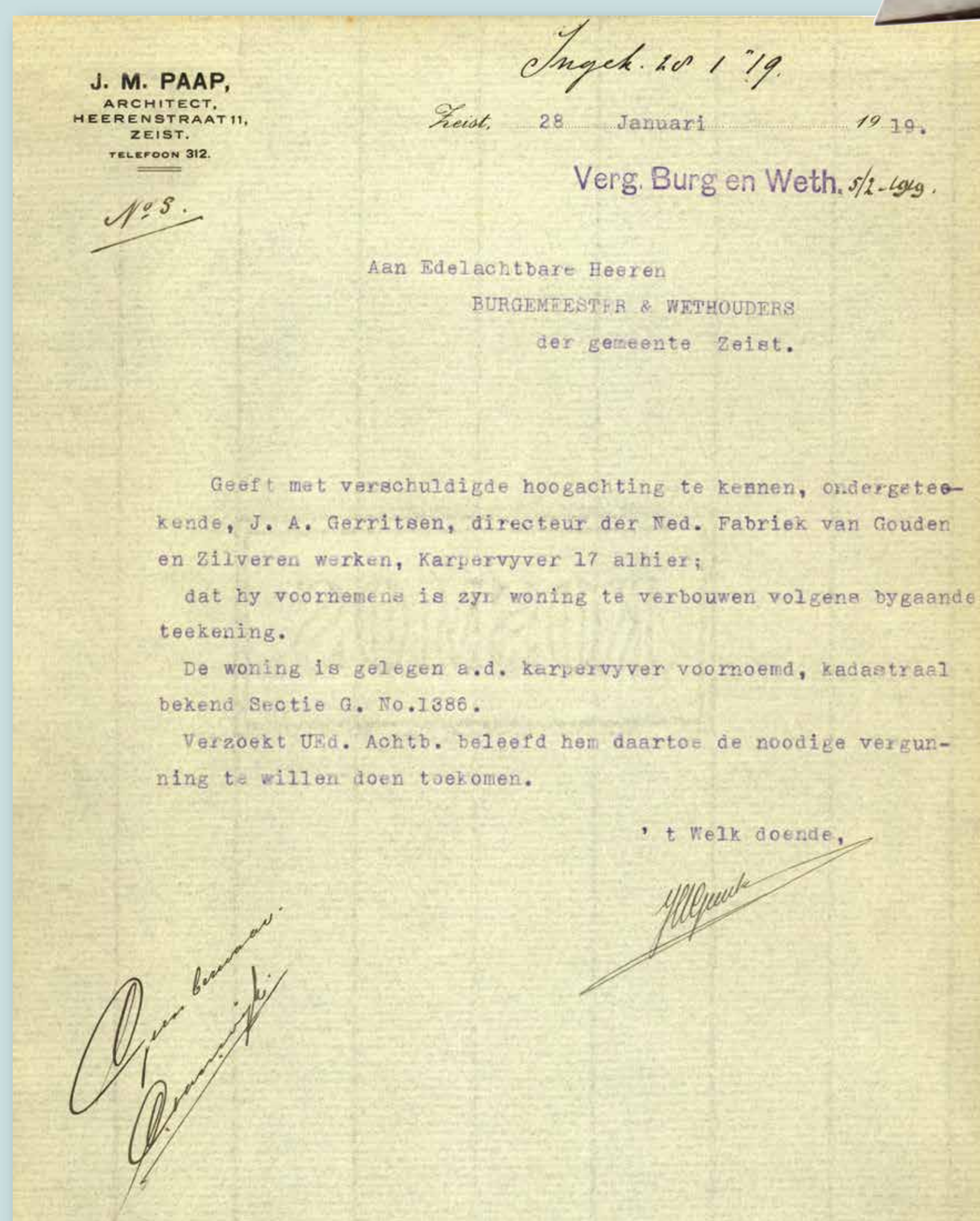
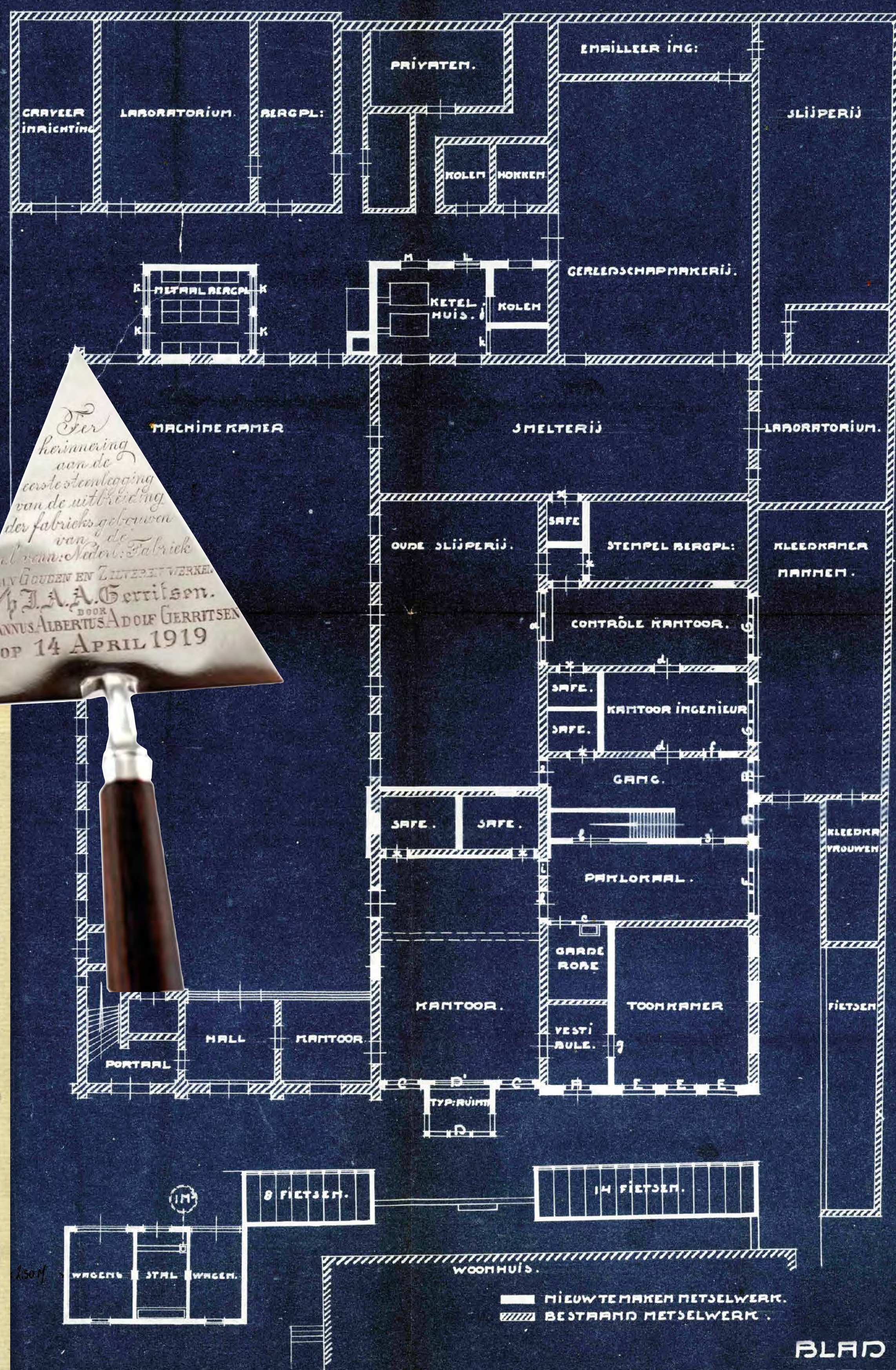
Karpervijver 17 - bouwvergunning 1913,
architect Goossen

1919/1921

Karpervijver 17 - bouwvergunning 1919,
architect J.M. Paap

WERK 120.
VERBOUWING 1/2 NEDERL. FABRIEK VAN GOUDEN EN ZILVEREN WERKEN
VOORHEEN J. A. A. GERRITSEN 1/2 KARPervijVER TE ZEIST.
PLAN BEGANE GROND
SCH. 1:50.

Karpervijver - de uitbreidingen

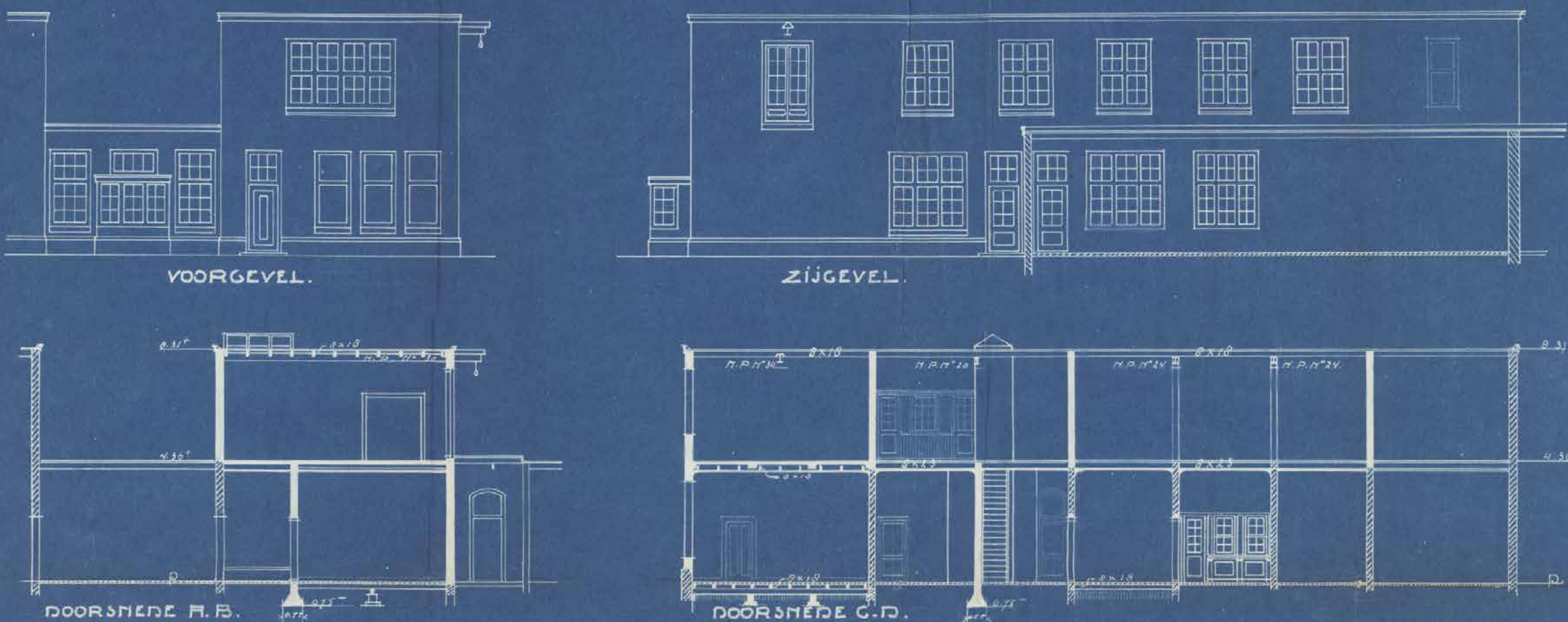
VERBOUWING 1/2 NEDERL. FABRIEK VAN GOUDEN EN ZILVEREN WERKEN.
VOORHEEM J. A. A. GERRITSEN 1/2 KARPERVIJVER TE ZEIST.
GEVELS EN DOORSNEDEN.

WERK 120.

SCHAAL 1:100.

1921

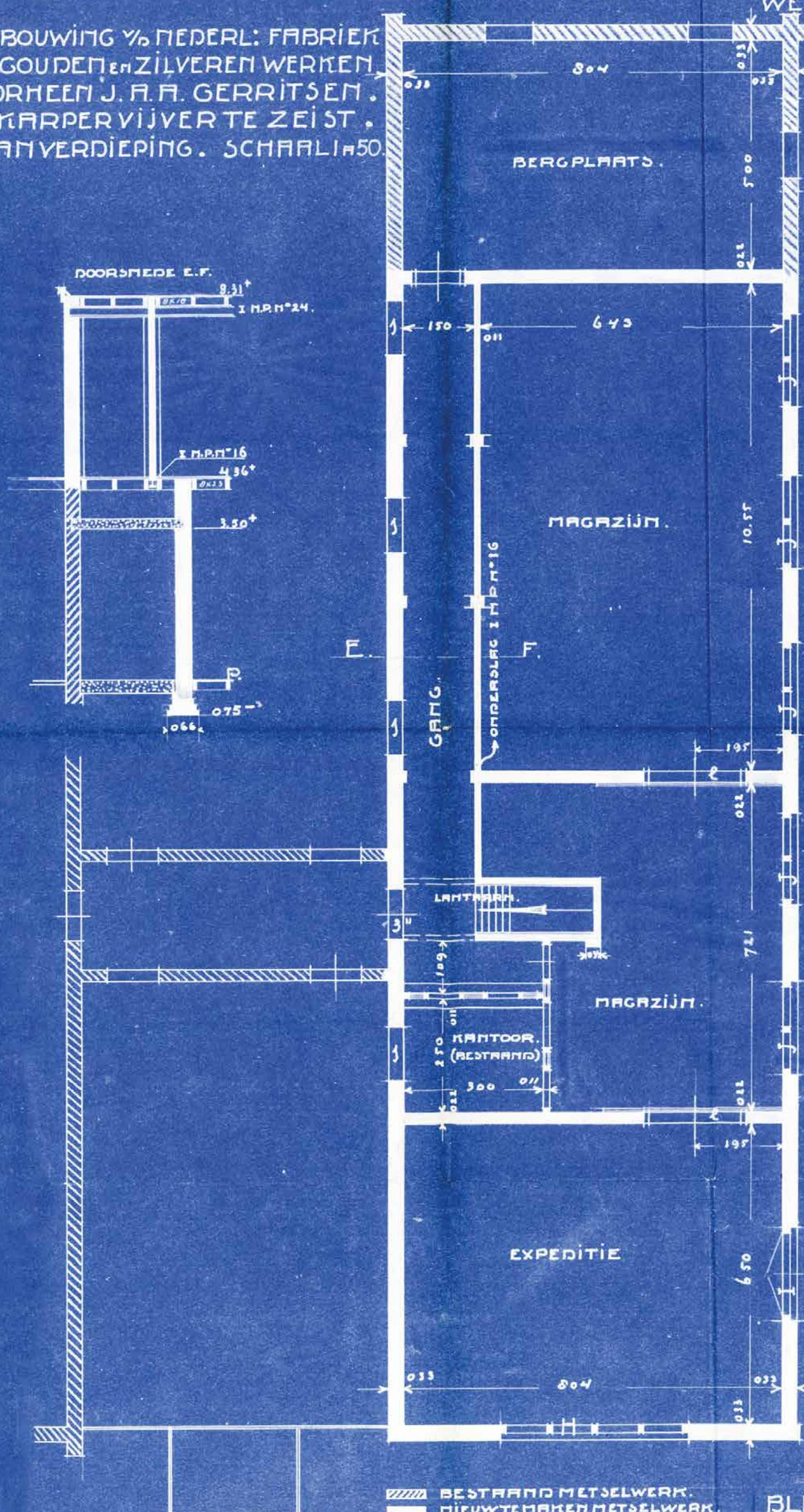
Karpervijver 17,
zijgevel

VERBOUWING 1/2 NEDERL. FABRIEK
VAN GOUDEN EN ZILVEREN WERKEN
VOORHEEM J. A. A. GERRITSEN.
1/2 KARPERVIJVER TE ZEIST.
PLANVERDIERING. SCHAAL 1:50.

WERK 120

BLAD 3.

Woonhuis J.A.A. Gerritsen

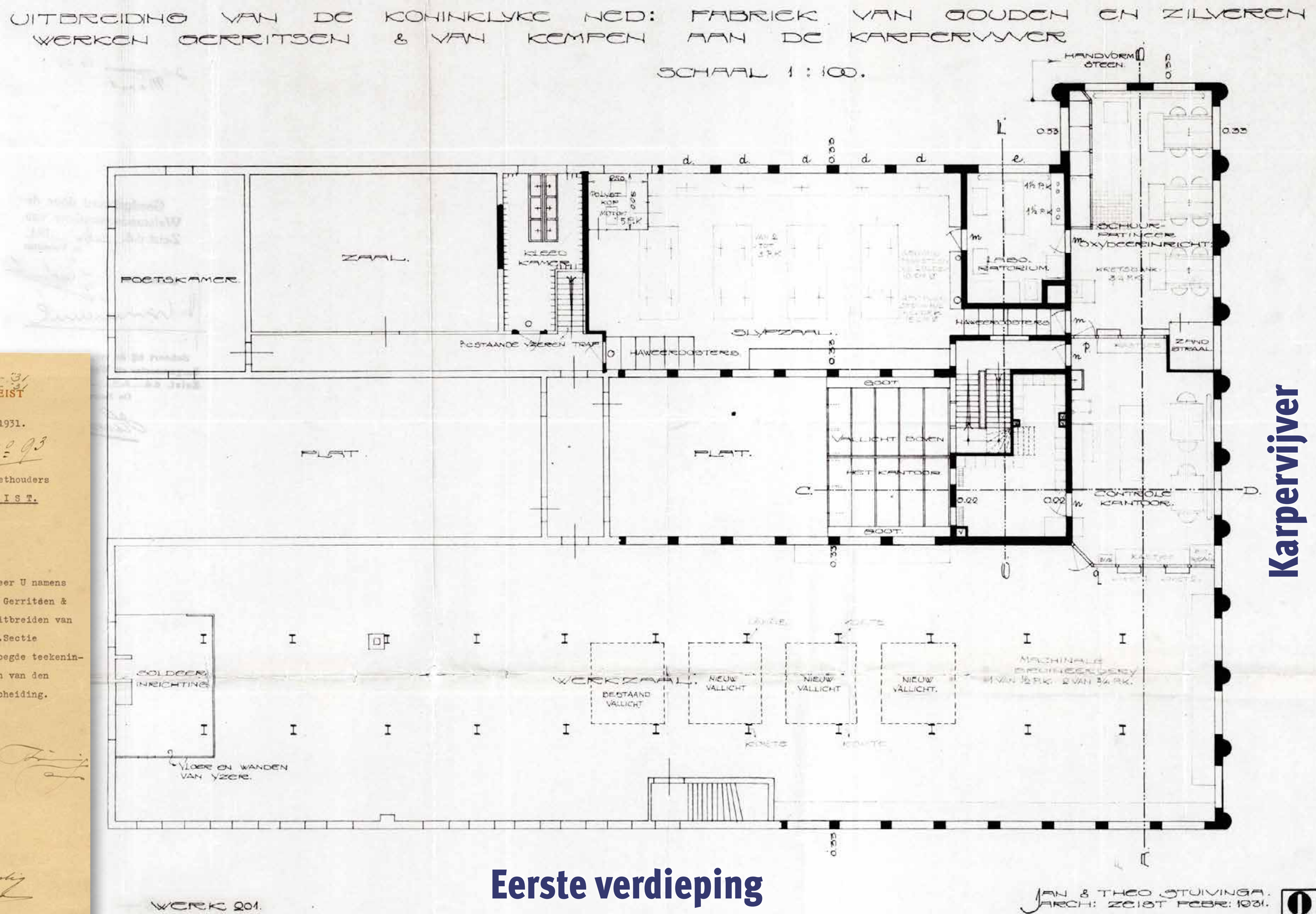
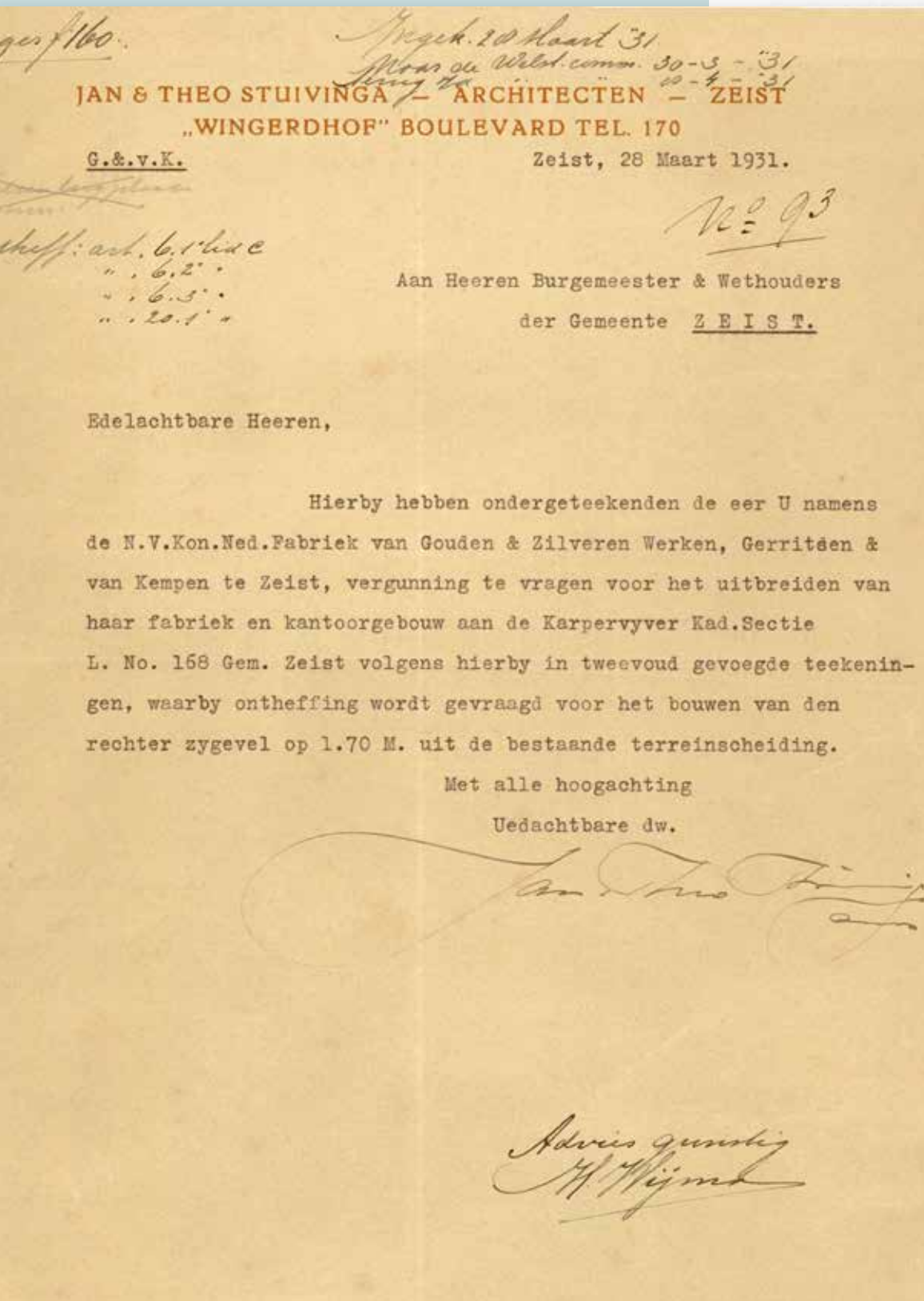
1921

Karpervijver 17, verdieping

Karpervijver - de uitbreidingen

1931

Karpervijver 17,
verdieping 1

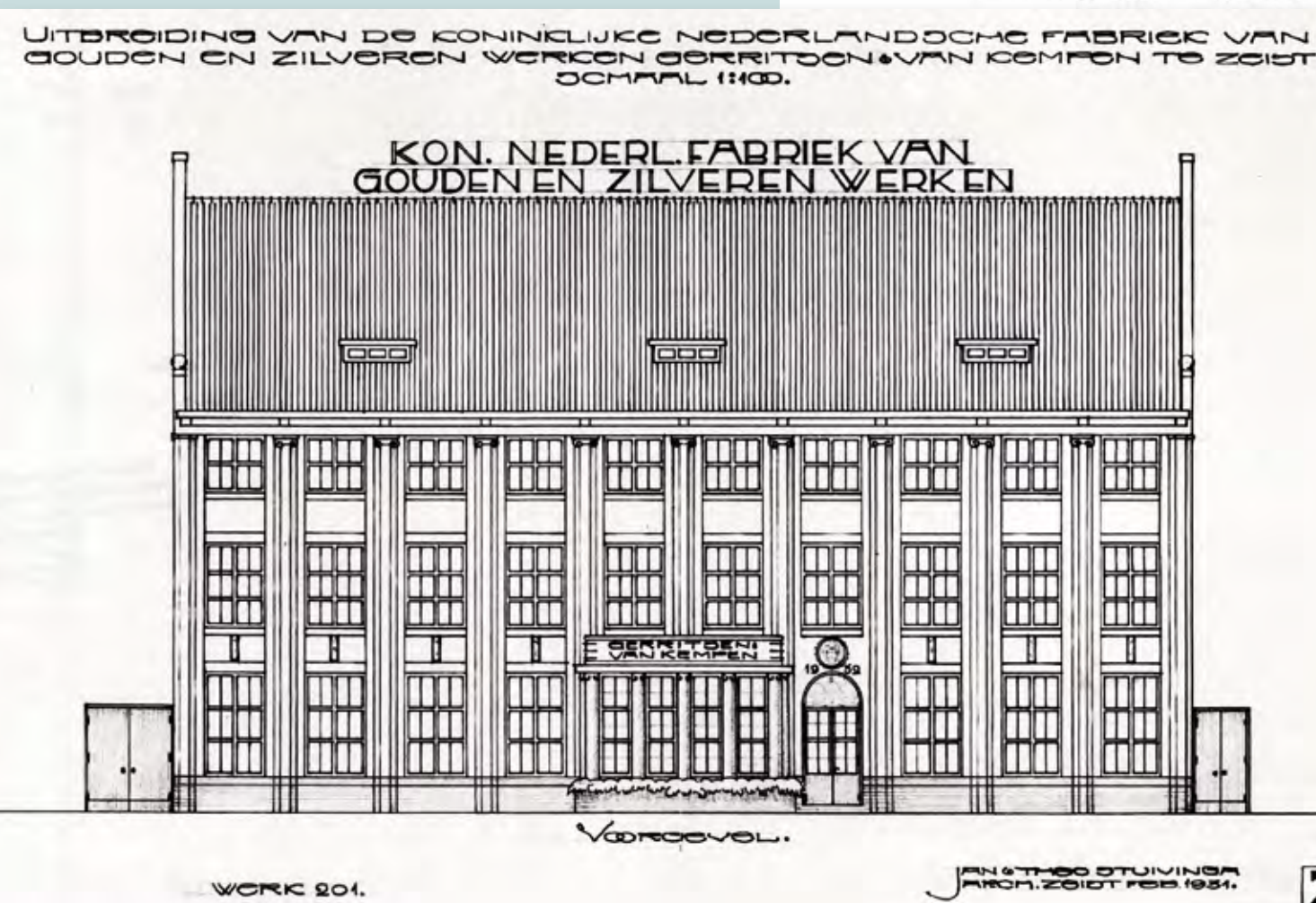

Karpervijver

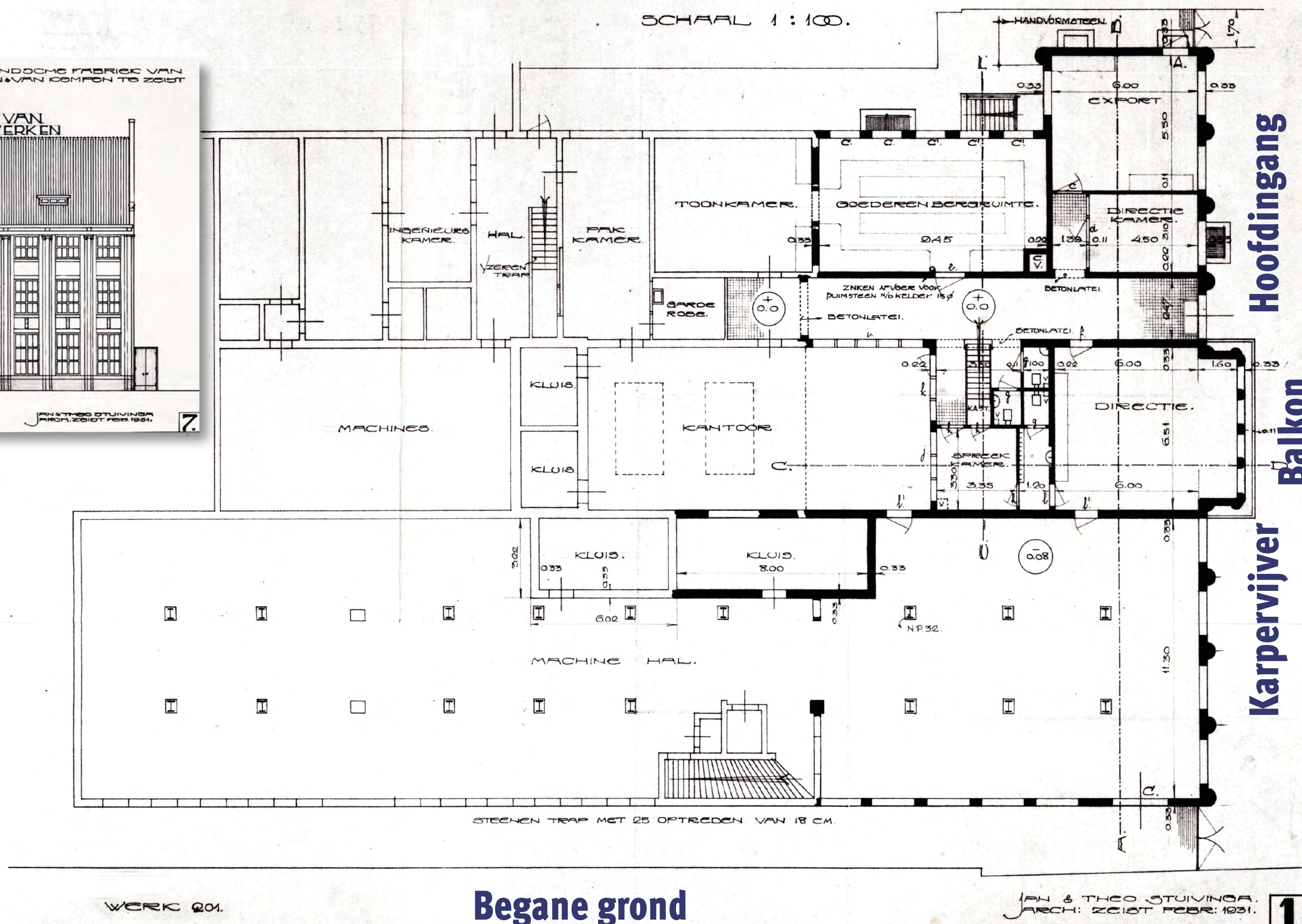
Eerste verdieping

UITBREIDING VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE FABRIEK VAN GOUDEN EN ZILVEREN WERKEN GERRITSEN & VAN KEMPEN AAN DE KARPENVIJVER TE ZEIST.

SCHAAL 1:100.

Karpervijver 17,
voorgevel nieuwbouw

Hoofdingang

Balkon

Karpervijver

Begane grond

Karpervijver 17,
begane grond

Karpervijver - eerste steenlegging

ZEIST.

— Kon. Nederl. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken Gerritsen en v. Kempen. Bovengenoemde fabriek zal belangrijk worden vergroot. Onder leiding van de architecten Jan en Theo Stuivinga zal binnenkort worden aangevangen met den bouw van een nieuw gedeelte voor de bestaande fabrieks- en kantoorruimten aan den Karpervijver, nadat vooraf het woonhuis van den heer J. H. Steenbeek, een van de directeuren der N.V. zal zijn gesloopt. Door dezen nieuwbouw zal de fabriek, die thans nog min of meer achter het woonhuis schuil gaat en dus van den weg af niet zoo onmiddellijk opvalt, een modernen voorgevel met een breedte van ruim 30 meter verkrijgen.

VOOR DE 2DE UITBREIDING
DEZER FABRIEK WERD

OP 4 JULI 1931

DEZE GEDENKSTEEN GELEGD
DOOR JOHANNES ALBERTUS
ADOLF GERRITSEN
GEBOREN 19 OCTOBER 1921

AANBESTEDING

Door de N.V. Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren werken GERRITSEN & VAN KEMPEN te Zeist zal Vrijdag 10 April 1931 worden aanbesteed:

Het uitbreiden van haar fabriek en kantoorgebouw aan de Karpervijver te Zeist.

Bestek en teekeningen à f 7.— verkrijgbaar bij de architecten

JAN & THEO STUIVINGA, Zeist.

J.A.A. Gerritsen

Gedelegeerd commissaris

J.H. Steenbeek

Directeur

L.P. Arbow

Hoofdboekhouder

S.P. Bosch

Accountant

J. Hammes

Bedrijfsingenieur

T. Gerritsen

A.E. van Kempen

Directeur

Stichting
De Zilver Kamer Zeist

Karpervijver - opening uitbreiding 1932

„EEN VANDE SIERADEN VAN ZEIST”

„GERRITSEN EN v. KEMPEN” BREIDT ZICH UIT

Het nieuwe fabrieksgebouw gistermiddag onder buitengewoon groote belangstelling in gebruik genomen

„Immer bloeiend, nimmer dor!”

Zeist, 19 Februari. De Koninklijke Nederlandsche Fabrik van Gouden en Zilveren Werken „Gerritsen en van Kempen” heeft hedenmiddag haar nieuwe fabrieksgebouw op officiële wijze in gebruik genomen. Eigenlijk betreft het hier een uitbreiding van het bestaande gebouwen-complex, mogelijk geworden door de afbraak van het vóór de fabriek gelegen woonhuis aan de Karpervijver.

Talrijke genoodigden, directie, commissarissen, benevens het volledige personeel van de fabriek waren in een der zalen van het nieuwe gebouw te samen gekomen. Men sta ons toe slechts enkele namen te noemen. Aanwezig waren o.m. de heer F. J. H. Gerarts, als vertegenwoordiger van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid; Dr. C. J. Baron van Tuyll van Serooskerken, burgemeester van Zeist; Dr. F. A. Beunke, wethouder; vele raadsleden en oud-raadsleden, o.m. Jhr. Dr. F. v. d. Poll en de heeren G. H. Figi en J. H. van Lonkhuyzen; de beide directeuren van de fabriek, de heeren J. H. Steenbeek en A. E. van Kempen; de gedelegeerd commissaris de heer J. A. Gerritsen; de heer G. G. D. A. v. d. Werff, president-commissaris; de heeren Jan en Theo Stuivinga, de architecten, onder wier leiding de verbouwing geschiedde; de heer M. Schaap, voorzitter van den Utrechtschen Juwelierskring van Handelaars in Gouden en Zilveren werken, en vele anderen, w.o. tal van cliënten.

De zaal van samenkomst was door vaardige handen in een prima „salle de réception” gemetamorphoseerd. Het spreekgestoelte was te midden van een hof van bloemen opgericht en achterin de zaal stond het „Gerritsen-Van-Kempen-Mannen-koor” opgesteld, dat onder leiding van zijn dirigent, den heer C. Bos, de samenkomst opende met het ten gehoor brengen van twee coupletten van het Wilhelmus, dat door alle aanwezigen staande werd aangehoord. Ook gedurende den verderen tijd liet het koor zich af en toe gelden door het zingen van speciale „feestliederen”.

De heer G. G. D. A. v. d. Werff, president-commissaris, heeft namens de directie allen autoriteiten een hartelijk woord van welkom toegeroepen.

De heer F. J. H. Gerarts, voerde hierna als vertegenwoordiger van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid het woord om getuigenis af te leggen van de groote belangstelling, welke de regeering in het wel en wee van de fabriek van „Gerritsen en van Kempen” stelt. Ik zeg vooral ook wee, omdat men vooral bij tegenspoed geneigd is aan te kloppen bij „Vadertie Staat” en daarentegen bij voorspoed liefst zoo min mogelijk met de overheid heeft te maken. Ik behoef u, zoo vervolgde 's Mi-

nisters vertegenwoordiger, hier niet te zeggen, dat het bedrijfsleven in ons land op het oogenblik zeer ontwricht is en ik herinner hierna ook niet om min of meer de feestvreugde te verstoren, maar toch is het wel goed om bij deze gelegenheid ook eens te wijzen op een lichtend voorbeeld tegen den duisterten achtergrond. Het is in hooge mate verheugend, dat een onderneming als deze thans zoo sterk staat, dat zij met nog jeugdig vuur aan expansie kan werken. De regeering ziet daarin een uiting van moed, vertrouwen en ondernemingsgeest, alle factoren, welke vooral nu groote waardeering verdienen. Laat ik eindigen, zoo besloot de heer Gerarts, met van harte den wensch uit te spreken, dat van dit belangwekkende bedrijf steeds gezegd mag worden: „Immer bloeiend, nimmer dor”.

Burgemeester Dr. C. J. Baron van Tuyll van Serooskerken, bood hierna zijn hartelijke gelukwensen aan bij deze mooie schrede vooruit, in de geschiedenis van deze onderneming. In het Utrechtsch Dagblad meende spreker eenigen tijd geleden gelezen te hebben, dat de Kon. Fabrik van „Gerritsen en van Kempen” momenteel aan de spits staat van de bloeiendste bedrijven in ons land. Dit is een gelukwensch waard, vooral in dezen tijd en het kan niet anders of dit succes kan alleen verkregen zijn door de puike samenwerking, zooals die in dit bedrijf bestaat. De arbeidsvoorwaarden zijn hier gunstig en dit is zeker een van de pijlers, waarop die goede samenwerking is gegrondvest. Ik durf dan ook te verklaren, zoo vervolgde de burgemeester, dat dit fabrieksgebouw aan de Karpervijver één van de sieraden van Zeist is. In het algemeen kan men dit zeker niet van iedere onderneming in zijn gemeente zeggen, maar voor dit bedrijf geldt zeker, dat het in hooge mate bijdraagt tot den bloei van onze gemeente. Het is voor het gemeentebestuur dan ook een genoegen hier thans tegenwoordig te zijn. Ik wensch u toe, dat uwe onderneming steeds in bloei zal mogen toenemen. Tenslotte richtte de burgemeester zich nog met enkele persoonlijke woorden tot den heer J. A. Gerritsen, den gedelegeerd-commissaris van de fabriek, om er aan te herinneren hoe er 12 jaar geleden iets gebeurde, dat de goede verstandhouding ernstig verstoortte. Laten wij thans deze zaak als verjaard beschouwen en den strijdbijl verwisselen voor de vredespijp, te meer ook, omdat ik thans de eer heb u te mogen mededeelen, dat het H.M. de Koningin behaagd heeft U, mijnheer Gerritsen, tot ridder in de Orde van Oranje Nassau te benoemen.

Onder luid applaus bevestigde de burgemeester de versierselen aan dit eereteken verbonden op het revers van den heer Gerritsen.

De heer J. A. Gerritsen heeft hierop in het kort het wel en wee van de fabriek gekenschetst. Aan de sprekers bracht hij dank voor hun sympathieke woorden tot hem persoonlijk en het bedrijf in het algemeen gericht. Veel dank zijn wij verschuldigd aan hen, die ons bedrijf hebben helpen grootmaken en ons helaas door den dood zijn ontvallen, dat zijn mijn vader, de heer J. A. A. Gerritsen en de heer J. M. van Kempen, de nestor van de Nederlandsche Zilvermeden.

Nog vele personen werden door den heer Gerritsen herdacht en gehuldigd, waarbij hij mededeelde, dat velen van hen aan de vergetelheid zijn ontrukkt door de vermelding van hun namen in een steen in de hall geplaatst. Daar vindt men thans ook naast de beeltenis van mijn vader, die van

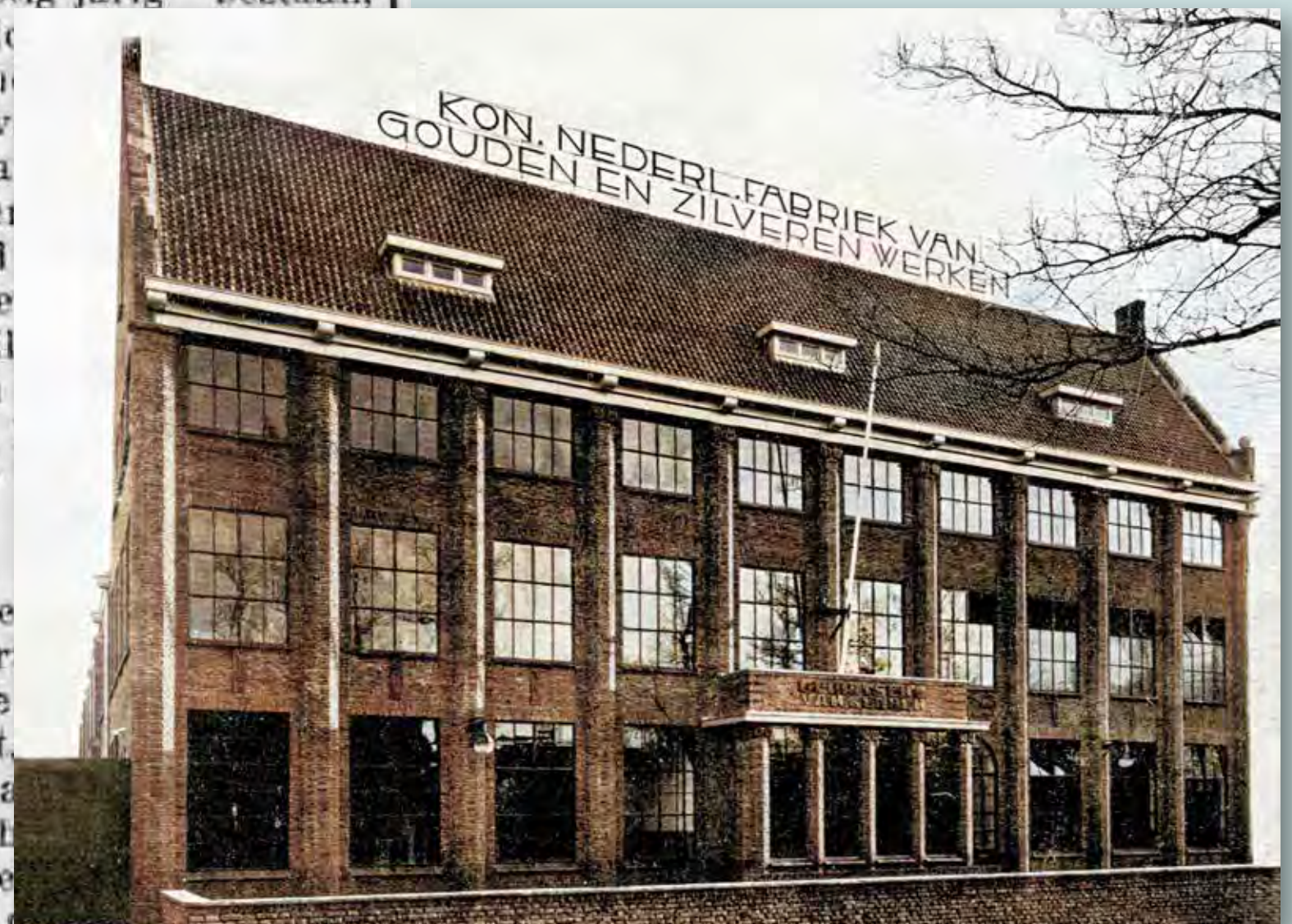
den heer J. M. van Kempen. Goede samenwerking heeft hier inderdaad altoos geheerscht en aan allen, die aan de totstandkoming daarvan hebben medegewerkt bracht de heer Gerritsen zijn oprechten dank.

De heer J. H. Steenbeek, directeur, nam hierna het woord om in beknopte vorm de geschiedenis van de fabriek te releveeren. Hij koos daarbij als uitgangspunt het vestigen van een kleine winkelzaak in gouden en zilveren werken in de Rosmarijnsteeg te Amsterdam in het jaar 1866 door den heer J. A. A. Gerritsen. Later kwam daarvoor de werkplaats aan de N.Z. Voorburgwal in de plaats en nog later werd een winkelzaak in de Kalverstraat geopend. In 1903 werd de zaak omgezet in een N.V., waarna in het volgende jaar de verhuizing naar Zeist volgde, waar het fabrieksbedrijf werd ondergebracht in de oude Wilhelmina rijwielfabriek aan de Karpervijver. Hier ging het steeds crescendo en zoo staan wij thans na de groote uitbreiding van 1919 en de viering van het zestig-jarig bestaan, toen de N.V. het praedict verkreeg, voor een in-brieksgebouw, waar tal v bezig zijn aan de vervaa ren werken, die wijf en kwaliteit en degelijkheid. Tegelijkertijd viert de be thans zijn 40-jarig jubil drijf, welk feit voor hem heugelijk felt moet zijn. zeker bewaarheid: „Uw Uzelf.”

De heer T. Maat, hee het personeel in een har speech de hulde van de missarissen overgebracht, huldeblijk 'een lantaarn a in 'i bovenraam van den l wordt gevoed door denze draad, waarop de drie de marmere gang zijn ker zag daarin een symb werking van personeel m gedelegeerd commissaris richtend tot den heer G heer Maat, dat het in de zen in verband met zijn des avonds in een apar huldigen.

De heer M. Schaap b gelukwensen over van Juwelierskring en de N eeniging van handelaars veren werken, waarbij hi de, dat de samenwerking handeldrijvenden midden brik altijd bijzonder a weest, waarbij nooit een nomen.

Nadat de eerewijn wa aan iederen genoodigde een maat plaquette was ter hand gesteld, w gesloten met een rondga we fabrieksgebouw.

Karpervijver - de voorgevel

Het kantoorgebouw van de zilverfabriek Gerritsen & Van Kempen is in 1931 ontworpen door de Zeister architecten J. en Th. Stuivinga. Het pand is bereikbaar via twee bakstenen boogbruggen, die met elkaar zijn verbonden door een muurdam en kademuur.

Het kantoorgebouw aan de Karpervijver telt drie verdiepingen en heeft een zadeldak met blauwe geglazuurde Hollandse pannen.

Aan de straatzijde vallen drie houten dakkapellen op. De bakstenen gevels zijn in Vlaams verband gemetseld.

De voorgevel is verdeeld in tien traveeën die gescheiden zijn door bakstenen pilasters met terracotta kapitelen in de vorm van ramskoppen. Centraal bevindt zich een uitbouw met balkon, voorzien van een reliëf met de naam 'Gerritsen & Van Kempen'. Rechts daarvan ligt de hoofdentree met daarboven het Nederlandse rijkswapen. Links van de entree bevindt zich een gevelsteen met gedenktekst uit 1931. Tussen de eerste en tweede verdieping zijn reliëfs te zien met gereedschappen voor zilverbewerking. De zijgevels hebben tuitgevels met hardstenen bollen en diverse vensters.

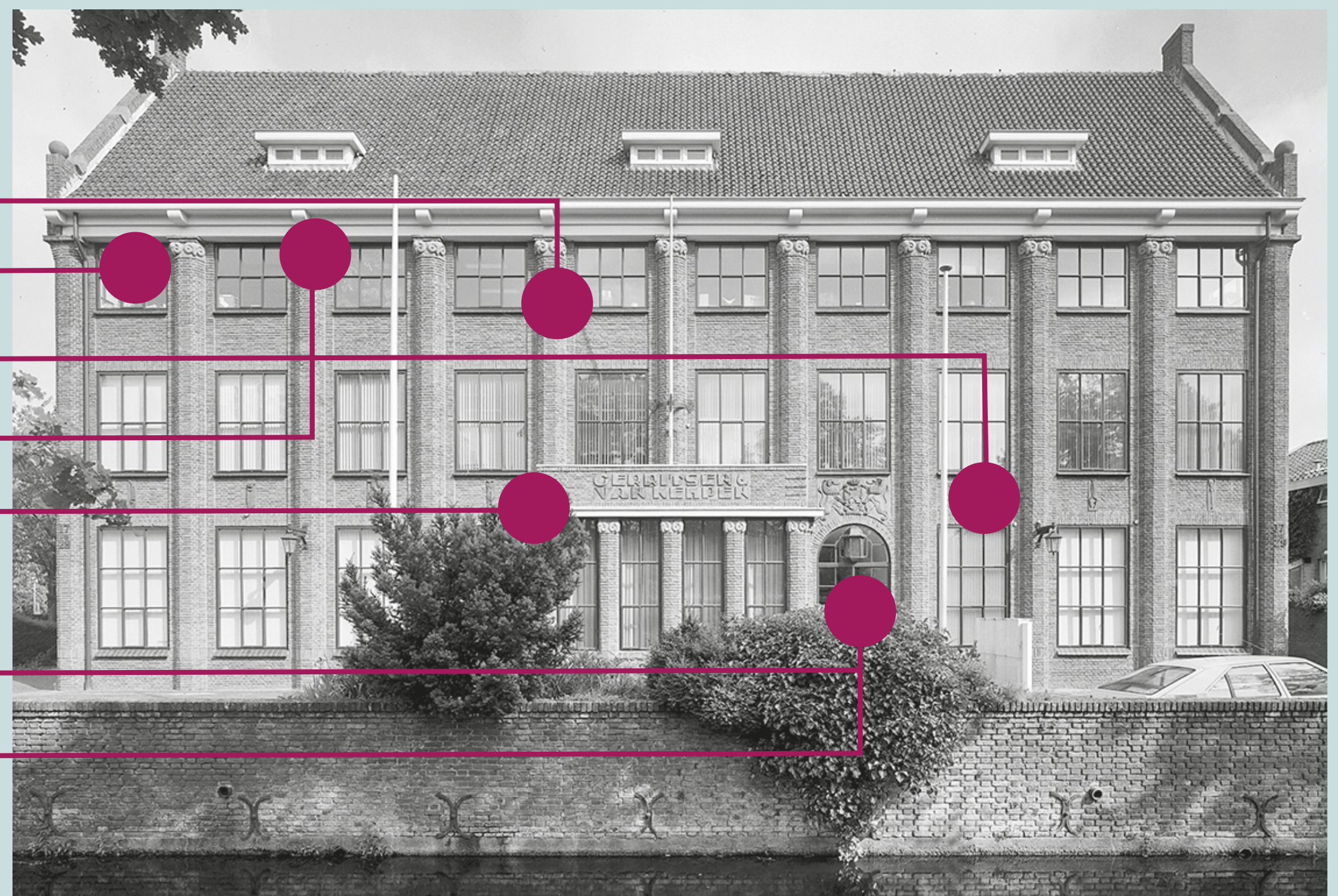

In 1994 zijn de stalen kozijnen vervangen door aluminium en is het interieur heringericht. Aan de achterzijde staat nu nieuwbouw.

Het kantoorgebouw heeft cultuurhistorische waarde als representant van de zilverindustrie. Architectuurhistorisch is het bijzonder als industrieel pand met invloeden van de Amsterdamse School. De ligging in het voormalige Hernhutters nijverheidsgebied versterkt de historische betekenis.

In zijn openingstoespraak spreekt directeur J.A. Gerritsen zijn dank uit aan de architecten en kunstenaars. [Ik bedank:] 'In de eerste plaats de architecten de Heeren Jan en Theo Stuivinga, die de verwachtingen niet hebben beschaamd, integendeel hebben overtroffen. Dan de Heeren J.C. Wienecke [een beroemde ontwerper van metalen reliëfs, munten en penningen] en Brouwer, die de modellé's voor de bronzen reliëfs en gevelversieringen ontwierpen [...].'

Nieuwe Zeister Courant van 24-02-1932.

Een **ramskop**, als decoratief element, is vaak te vinden als sluitsteen bij vensters of bogen, of als versiering op gevels. Ze zijn vaak te vinden in historische gebouwen en kunnen een verwijzing zijn naar de symboliek van de ram in de astrologie. Deze komt overeen met het sterrenbeeld Ram (Aries) en wordt geassocieerd met eigenschappen als moed, kracht, assertiviteit en pioniersgeest. Rammen staan bekend om hun energie, enthousiasme, en hun neiging om initiatief te nemen.

1932

Karpervijver - terracotta reliëfs¹

De tableaux zijn ontworpen door W.C. Brouwer en gemaakt in de Fabrik van Brouwer's Aardewerk te Leiderdorp.

Gasbrander of soldeerspuit ►

Er komt een mix van brandbaar gas en perslucht uit die wordt aangestoken. Met de resulterende vlam wordt:

- metaal gesmolten (in een grafieten of keramische kroes);
- gesoldeerd (tuit aan theepot bijvoorbeeld);
- metaal uitgegloeid (nadat bewerking het - onbedoeld - heeft verhard).

Graveerkogel ►

Een ijzeren halve bol met op het platte vlak een klem-systeem. Hierin kan een te bewerken voorwerp worden vastgeklemd. Tijdens het bewerken van het voorwerp ligt de graveerkogel op een leren ring (zandzak), waardoor het voorwerp gemakkelijk in alle richtingen gedraaid kan worden.

Hamer, drijfhamer en 'paard' waarin staken gestoken kunnen worden ►

Een paard is een zwaar verticaal houten of stalen balk waarin staken van verschillend formaat gestoken kunnen worden. Op de staak kunnen voorwerpen met een hamer worden bewerkt.

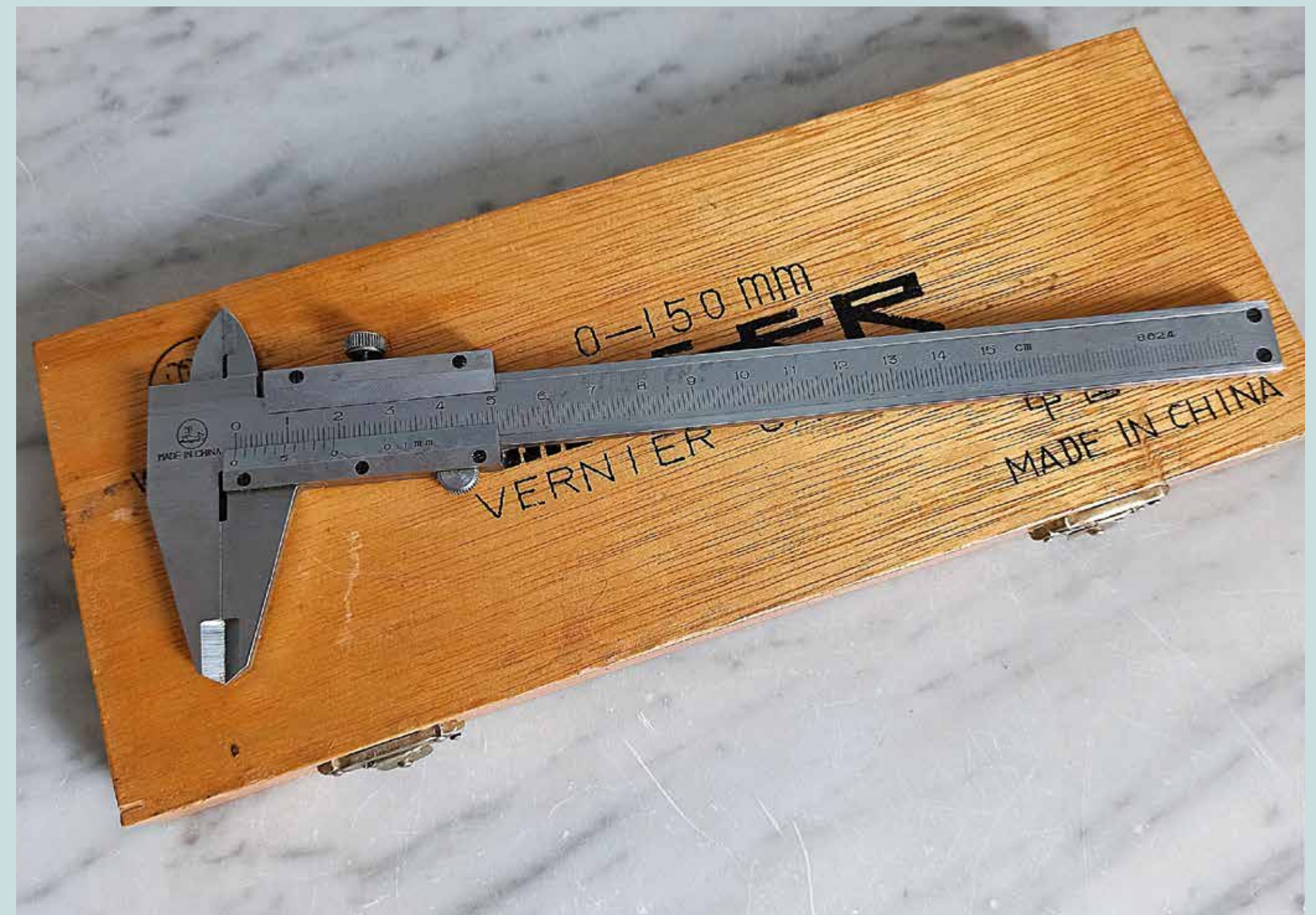
Karpervijver - terracotta reliëfs²

Betekenis van enkele termen

- Een **draaibank** is een machine dat een werkstuk rond een rotatie-as draait, terwijl snijgereedschap het verspaant tot een symmetrische vorm. Afhankelijk van de bewerking kan de draaibank worden gebruikt voor onder meer ruwen, nabewerken, boren, vlakken, groefsteken, draadsnijden, kartelen en afsteken.
- **Graveren** is het wegsteken van materiaal met een buriijn (graveersteker) om decoraties in het metaal aan te brengen. De lijn wordt breder naarmate het gereedschap dieper gaat. Gegraveerde patronen kunnen worden ingelegd met technieken zoals niëllo (zwartsel in zilver) of emaille.
- **Solderen** is een veelgebruikte techniek waarbij edelsmeden twee onderdelen verbinden met behulp van soldeer: een metaallegering met een iets lager smeltpunt dan de te verbinden delen. Bij verhitting vloeit het soldeer tussen de metalen; na afkoeling ontstaat een stevige verbinding.

Schuifmaat, kniptang en een 'kleine' tas met aambeeld ►

De schuifmaat is voor het meten van de verschillende plaat- of draaddikten. De kniptang spreekt voor zich. Voor de kleine staak met aambeeld - in dit geval een zwanenhals.

Smeltkroestang ►

Grotere hoeveelheden metaal worden in een grotere grafieten of keramische kroes in de oven gesmolten. Voor het verplaatsen en leeggieten ervan beschikt de smelter over een speciale tang, de smeltkroezentang.

Op het gebouw zijn alleen traditionele gereedschappen afgebeeld. Geen modernere voor de productie van bestek. Waarschijnlijk koos Brouwer tijdens zijn rondgang door de fabriek voor artistiek interessantste werktuigen voor zijn tableaux. Grote stansmachines, bijvoorbeeld voor bestekproductie, lenen zich minder voor een pakkende weergave. De langgerekte vorm van de tableaux heeft de keuze voor de objecten mede beïnvloed.

Karpervijver - terracotta reliëfs³

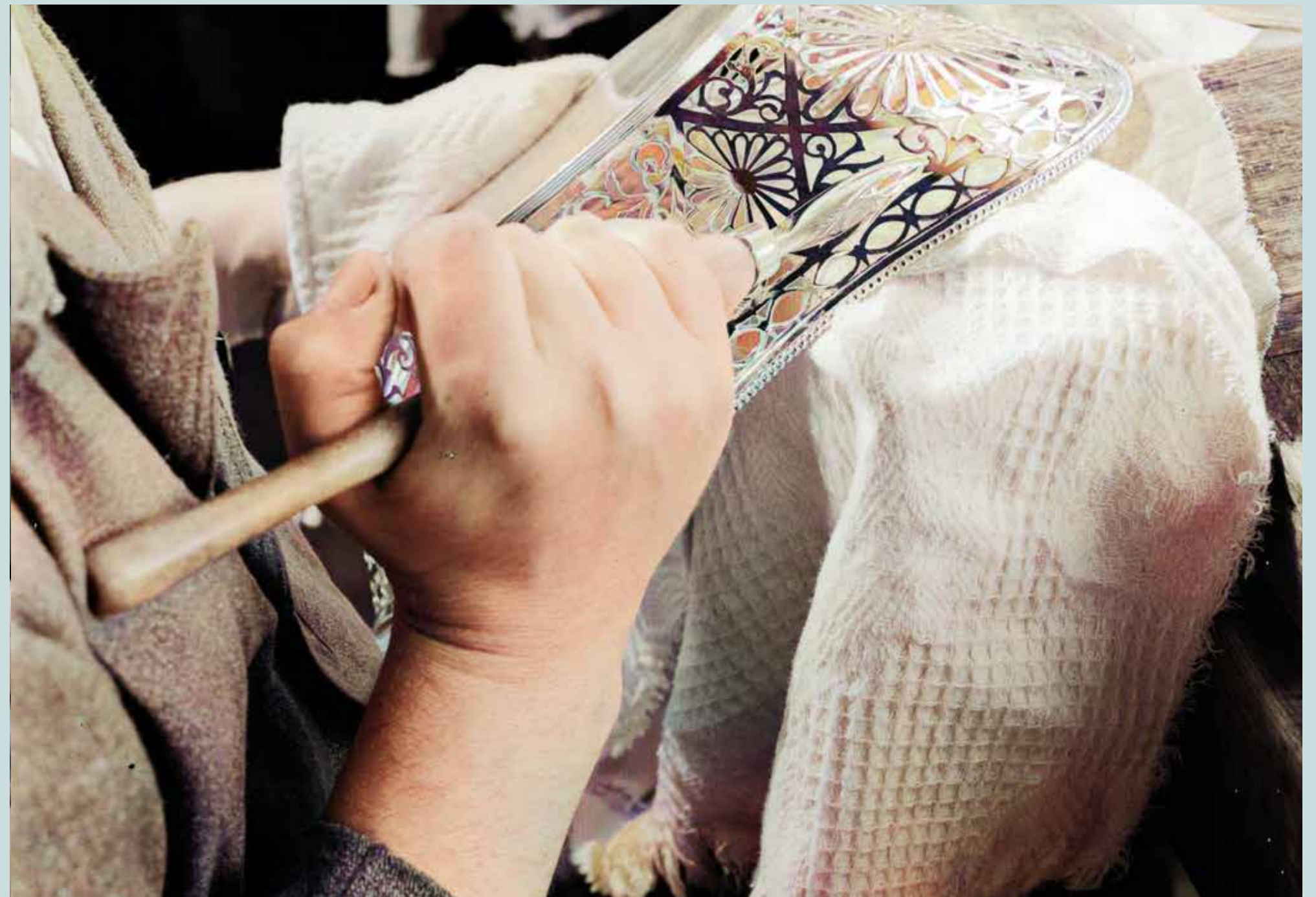
Figuurzaag en graveerklem ►

Met een figuurzaag worden openingen in metaal gezaagd, bijvoorbeeld voor opengewerkte broodmanden. Na het aftekenen van het patroon wordt per opening een gat geboord of gestanst om het dunne zaagblad door te voeren, waarna de vorm wordt uit-gezaagd. De zaag of zaagspan, bestaat in verschillende formaten. Een graveerklem heeft twee houten plankjes waarmee voorwerpen - eventueel beschermd met leer - stevig worden vastgeklemd om ze te kunnen bewerken.

De forceertang en het forceerstaal worden gebruikt bij het vormen van metaal op een forceerbank. Het forceerstaal is een staaf met een bolle- of afgeronde top, waarmee een vlakke ronde plaat over een houten of metalen model wordt gedrukt. Hierbij krijgt het metaal de gewenste vorm te krijgen, bijvoorbeeld bij een beker of schaal.

Buineren ►

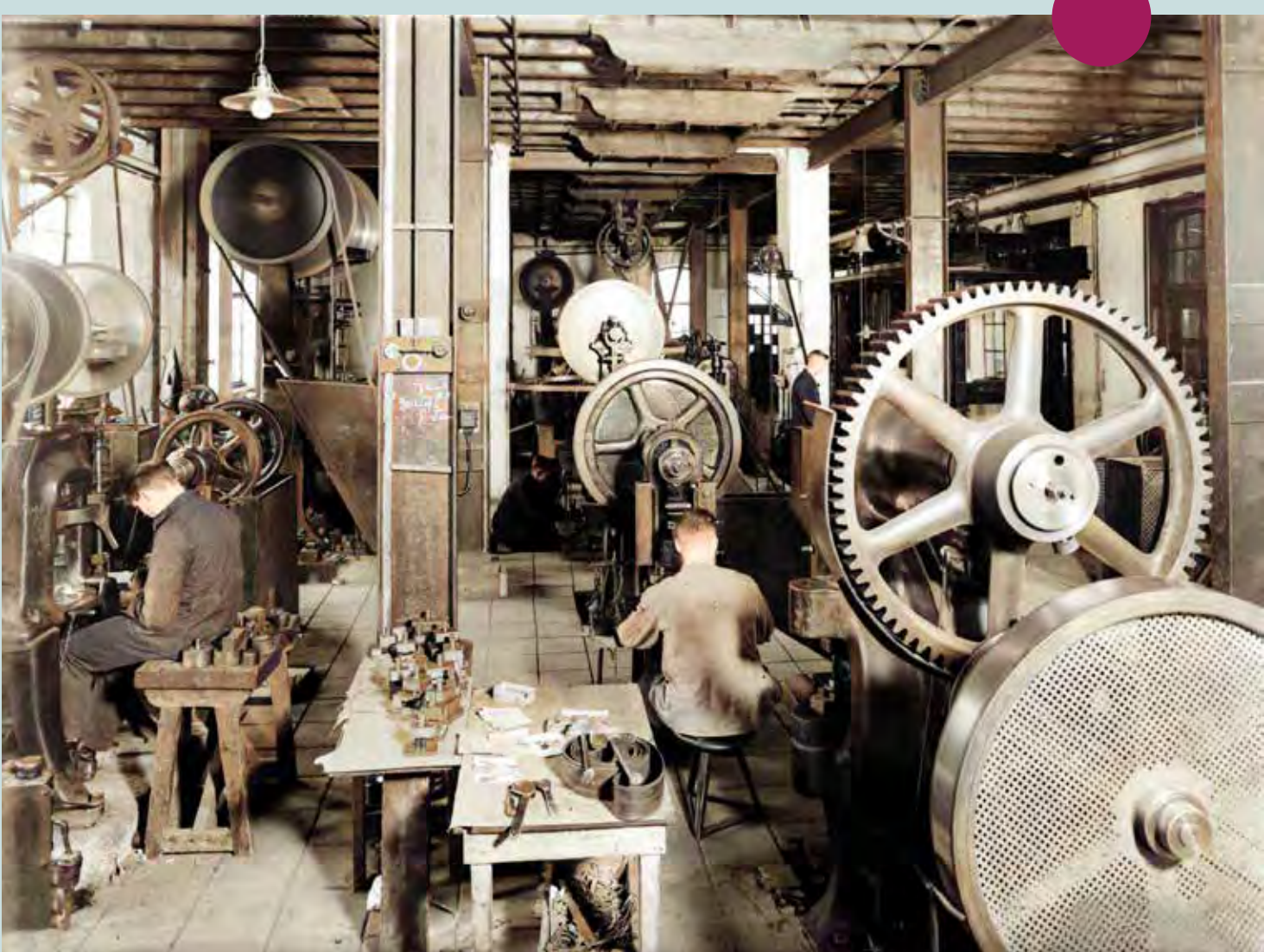
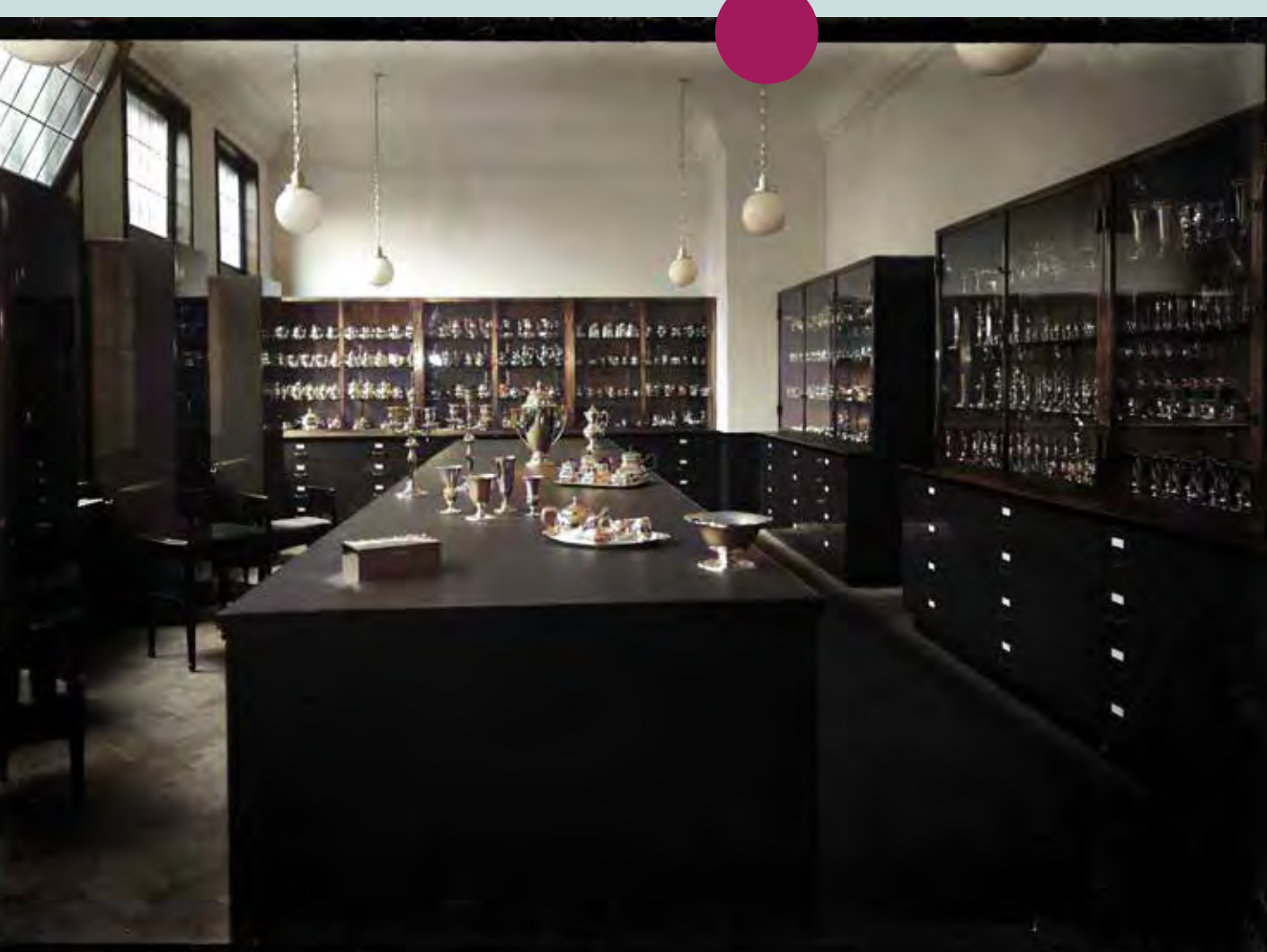
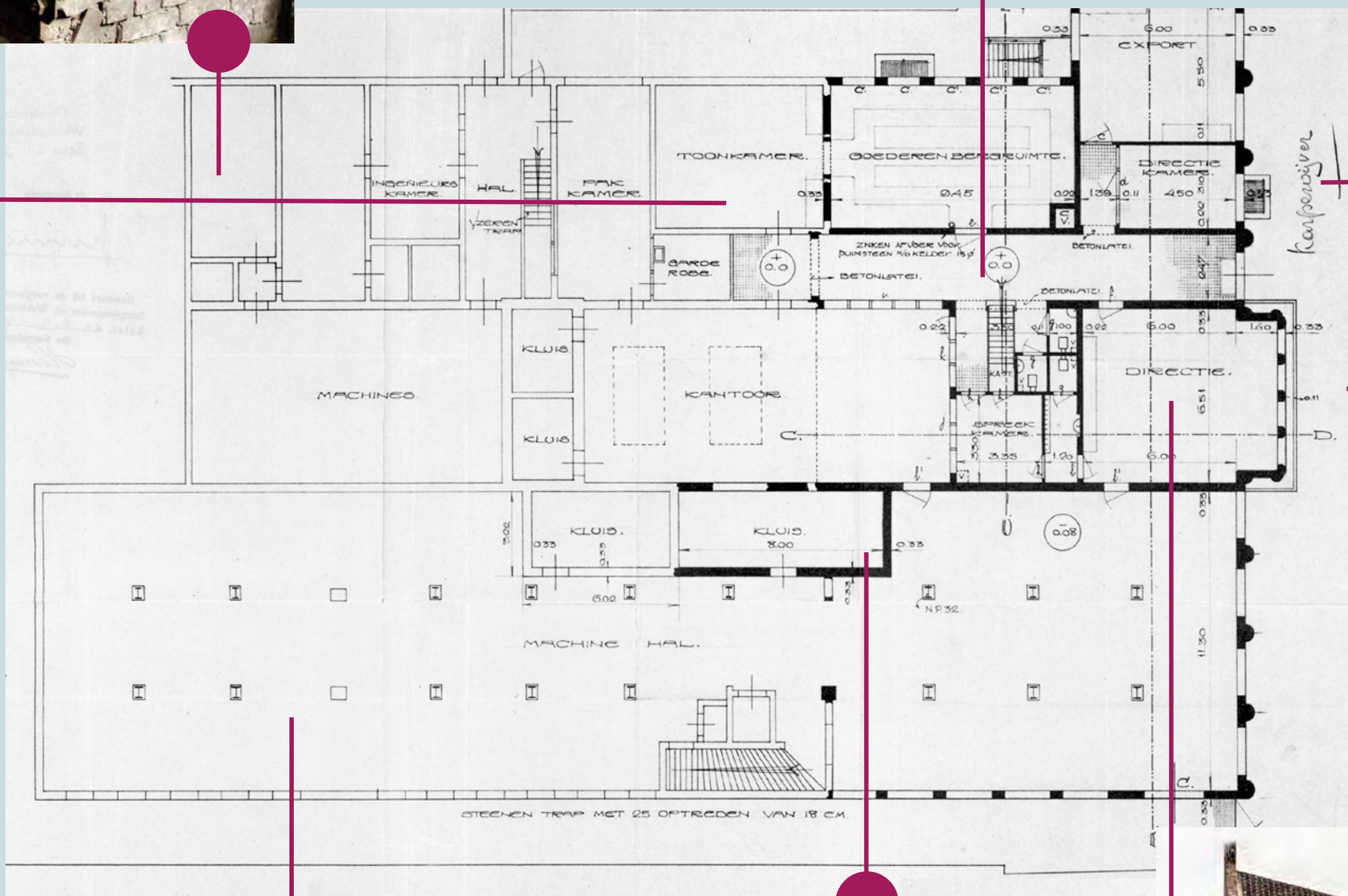
Buineren is het dicht wrijven van het zilveroppervlak na het witkoken van een voorwerp met een bruineerstaal. Door druk en wrijving wordt het metaaloppervlak verdicht en krijgt het een glanzend oppervlak.

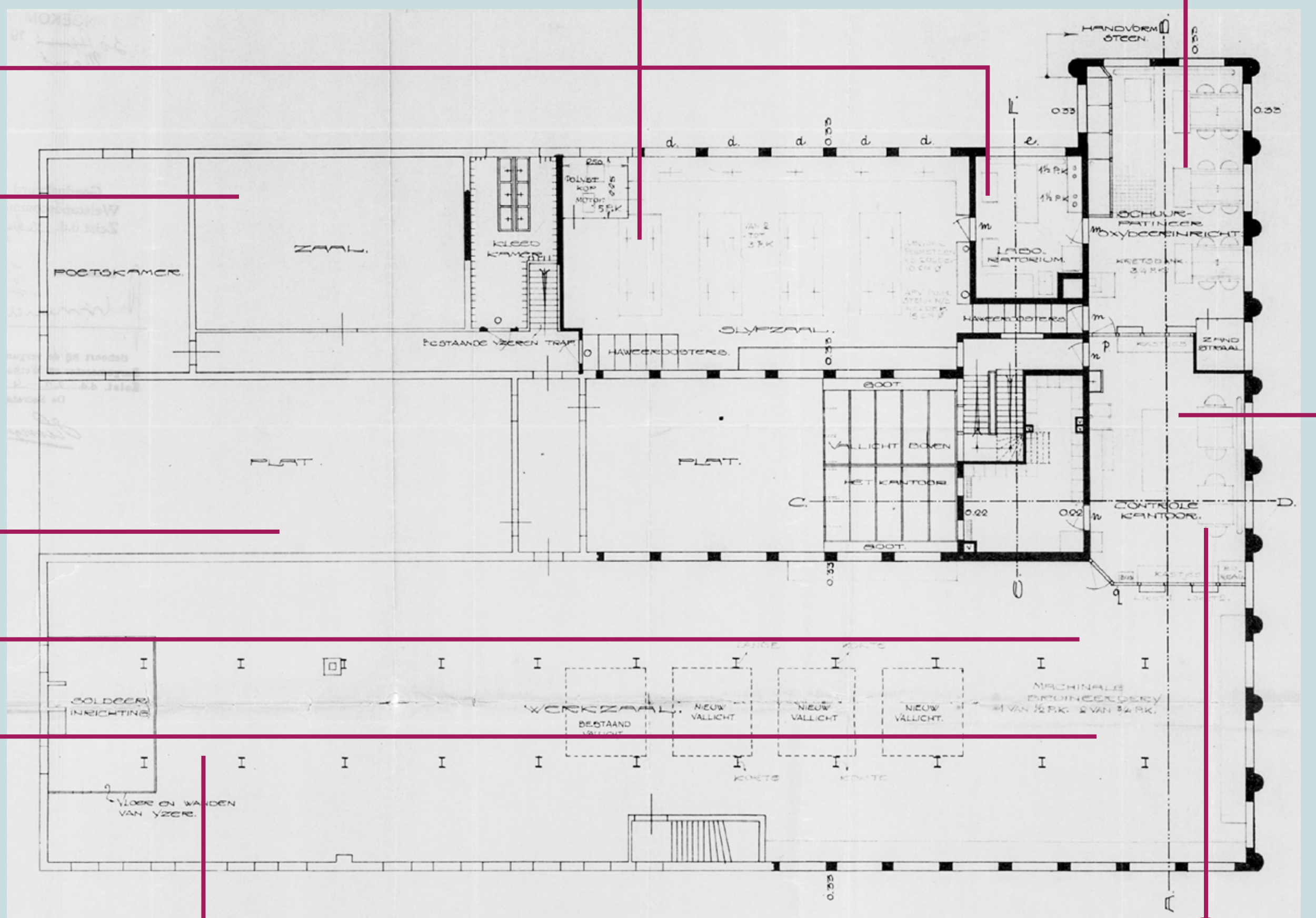
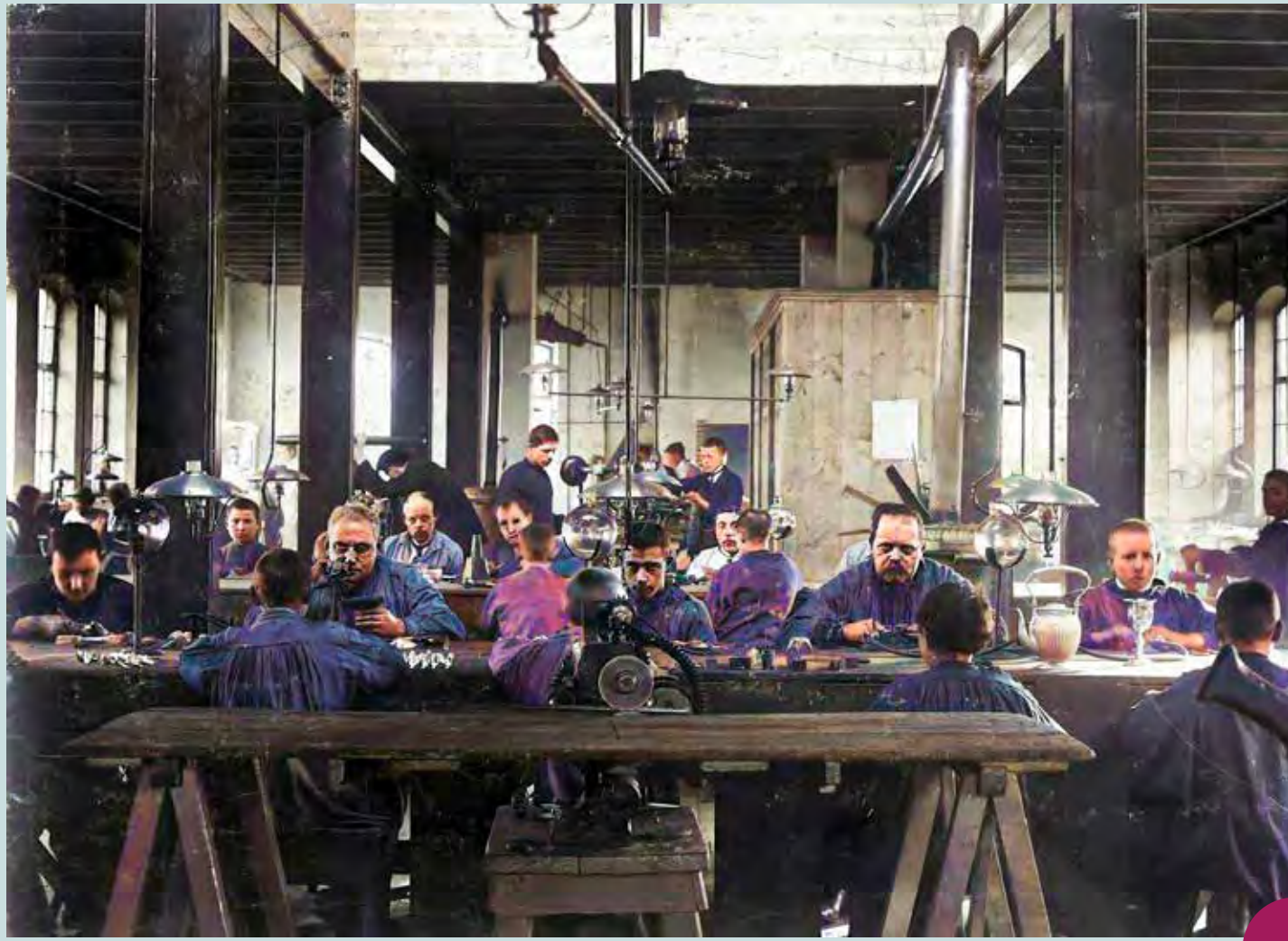
Karpervijver - wandelen door het bedrijf 1

1932

Karpervijver - wandelen door het bedrijf 2

1932

Karpervijver - de eregalerij

‘Ik herhaal, hetgeen ik reeds eerder heb gezegd, er heerscht in ons bedrijf gelukkig een goede verstandhouding. De beeltenis van twee uwer kameraden hebben wij als blijk onzer groote erkentelijkheid een plaats in de fabriek gegeven. Daartusschen is een huldeblijk geplaatst voor alle medewerkers, die meer dan 25 jaar in het bedrijf werkzaam zijn. Dat moge u allen overtuigen, dat wij uw trouw op prijs stellen.’

Albert Gerritsen (1874-1946), 1932.

Op **6 mei 1916** is het dubbel feest: Jan Gerritsen viert dat hij 50 jaar zelfstandig ondernemer is en het bedrijf bestaat 50 jaar. Een gedeelte uit de speech van Albert Gerritsen, sinds 1903 directeur: *‘Vader! Allen die u in uw werkzaam leven gekend hebben, zijn overtuigd, dat vele opofferingen, buitengewone toewijding, gestage arbeid en een streng plichtsbesef, u tenslotte brachten, wat niet velen bereiken. Deze deugden zullen ook bij de nabestaanden bekend blijven door het décor van de hal, hetwelk op artistieke wijze door den heer Jetses ontworpen, werd ten uitvoer gebracht door het personeel, dat bij dien arbeid zijn beste krachten heeft gegeven.’* Hij vervolgde: *‘Namens de familie en het personeel wordt het u aangeboden als een bewijs, dat uw verdiensten door allen worden beseft.’*

Als eerbetoon aan de oprichter richt Cornelis Jetses de hal opnieuw in.

‘De deftige toon van de donkereiken betimmering vormt een gelukkige combinatie met de warmere kleuren van het wanddécor, bestaande in een omlijsting van geschilderde schildjes, weergevende de onderscheidene takken van bedrijf, met boven de deuren een ornament van koperen guirlandes met schilden en in het front een gedenkplaat als hulding van den oprichter Johannes Albertus Adolf Gerritsen.’

Plaatselijke dagbladen, 1916

Bij binnenkomst door de hoofdingang, is aan de linkerkant een wand van 6 m en aan de rechterkant van 12 m. De vestibule met de gedenkplaat uit 1916 ligt aan het eind van de nieuwe gang. De ‘wall of frame’ bevindt zich aan de linkerkant.

Theo en Jan Stuivinga - architecten

**Th. Stuivinga (1880–1959), J. Stuivinga (1881–1962)
en J.J. Tuynenburg Muys (1916–1994)**

Theo en Jan Stuivinga, opgeleid aan de Rotterdamse Academie voor Bouwkunst, vestigen zich in 1907 als architecten in Zeist na het winnen van de prijsvraag voor het raadhuis. Hun werk omvat onder meer landhuizen, scholen en een reeks ziekenhuizen in plaatsen als Zeist, Utrecht, Schiedam en Rotterdam. Ze werken samen met diverse architecten, waaronder H.G. Krijgsman.

Rond 1950 treedt Johannes Tuynenburg Muys tot het bureau toe. Hij studeerde bouwkunde in Delft en neemt in de jaren vijftig geleidelijk de leiding over. Na het overlijden van de gebroeders Stuivinga zet hij het bureau voort, met een focus op ziekenhuizen en opdrachten voor onder andere de familie Pon. Rond 1975 wordt het bureau opgeheven.

Nog 'bestaande' bouwwerken in Zeist

Raadhuis, Het Rond 1
J. Stuivinga (nieuwbouw), **1907**
J. & Th. Stuivinga (uitbreiding),
1938

'Veldheim', Utrechtseweg 69
J. & Th. Stuivinga, **1909**

Jongens- en meisjesschool,
Nassaulaan 1
J. & Th. Stuivinga, **1925**

'Berkenhof' later 'Wingerdhof',
Zeist, Boulevard 16,
J. Stuivinga, **1910/1939**,

Postkantoor, Het Rond 5
J. Stuivinga, **1911**
gemeente Zeist

Christelijk Lyceum, Zeist,
Lindenlaan 23
J. & Th. Stuivinga, **1919/1920**

Schaerweijderparklaan 2
J. & Th. Stuivinga, **1920**

'Hooge Dak', Lyceumlaan 5
Th. Stuivinga, **1921**

Merschlaan
J. Stuivinga, **1924**

Kon. Ned. Fabriek van Goud- en
Zilverwerken, 'Gerritsen & Van
Kempen', Karpervijver 17
J. & Th. Stuivinga, **1931**

'Oude Kerk' (restauratie),
1e Dorpsstraat 1
J. Stuivinga, **1909**